

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Херсонський державний університет

ПРОГРАМА

навчальної дисципліни

МЕТОДОЛОГІЯ КУЛЬТУРОЛОГІЧНОГО АНАЛІЗУ

підготовки магістра

Спеціальності

034 Культурологія

Херсон

2016 рік

УДК. 378. 147-388

ББК 81.411.4

Ч. 12

Схвалила науково-методична рада Херсонського державного університету (*протокол від 19 жовтня 2016 року № 1*)

Рекомендувала до друку вчена рада Херсонського державного університету (*протокол від 31 жовтня 2016 року № 3*)

Розробник програми Чабан Наталя Іванівна, доцент кафедри

культурології Херсонського державного університету,
кандидат педагогічних наук, доцент

Рецензенти:

Лимаренко Лідія Іванівна, завідувач кафедри

культурології Херсонського державного університету,
кандидат педагогічних наук, доцент

Щедролосєва Катерина Олександрівна, кандидат

педагогічних наук, доцент кафедри музичного

мистецтва і хореографії Херсонського державного
університету

Ч. 12

Чабан Н. І. Програма навчальної дисципліни «Методологія культурологічного аналізу» / Наталя Іванівна Чабан [Текст]. — Херсон: ТОВ «ВКФ «СТАР» ЛТД», 2017. — 14 с.

УДК. 378. 147-388

ББК 81.411.4

Ч. 12

ВСТУП

Програму дисципліни «Методологія культурологічного аналізу» розроблено на основі програми: Прикладна культурологія / Меднікова Г. С., Ванда І. С. // Навчально-методичний комплекс фахової підготовки студентів спеціальності 7.02010101. Культурологія (організація і управління культурно-екскурсійною діяльністю) / За ред. І. І. Дробота., В. Д. Бондаренка – К.: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2008. – С.291-311.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є методологічний підхід до культурологічного дослідження, методи та методичні прийоми культурологічного аналізу художніх творів.

Міждисциплінарні зв'язки. У процесі вивчення та опанування цього курсу реалізуються міжпредметні зв'язки з такими дисциплінами: «Методика викладання культурологічних дисциплін у вищих навчальних закладах I-II рівнів акредитації», «Культура постмодерну», «Сучасна візуальна культура», «Історія сакральної культури», «Соціологія культури», «Проектування соціально-культурної діяльності».

1. Мета і завдання навчальної дисципліни.

1.1. Мета курсу: отримання і поглиблення студентами знань з методології культурологічного аналізу та оволодіння основними методами практичної реалізації такого аналізу стосовно художніх творів.

Практична мета: оволодіння методологічним інструментарієм сучасного культурологічного аналізу у процесі дослідження художніх творів, забезпечення розуміння методологічного підходу до культурологічного аналізу в системі наукового дослідження художніх творів, що дозволить студентам визначити та класифікувати основні методи дослідницької роботи у сфері прикладної культурології.

Освітня мета: формувати в студентів загальні та професійно орієнтовані методологічні компетенції з метою забезпечення їхнього

ефективного оволодіння методами культурологічного аналізу художніх творів.

Розвивальна мета: сприяти розвиткові пізнавальних та аналітичних здібностей, необхідних майбутньому фахівцеві у сфері прикладної культурології.

Соціокультурна мета: формування цілісного, концептуального бачення методологічного підходу до культурологічного аналізу художніх творів, формування культурологічного світогляду і наукового способу осмислення проблем прикладної культурології.

1.2. Завдання дисципліни:

- забезпечити засвоєння методологічних основ культурологічного аналізу художніх творів;
- формувати вміння та навички добору і застосування методів культурологічного аналізу художніх творів, визначення критеріїв оцінювання художніх творів у відповідності із цілями культурологічного аналізу;
- формувати уміння аналітично-пошукової роботи у сфері прикладної культурології;
- забезпечити засвоєння основ логіки побудови культурологічного дослідження художніх творів.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми очікуються такі результати:

- ґрунтовне знання понять «методологія» та «метод» культурологічного дослідження;
- оволодіння класифікацією методів культурологічних досліджень;
- опанування сутністю методологічного підходу до історико-філософського аналізу у культурологічному дослідженні художніх творів;
- знання особливостей практичного використання дескриптивних

методів у процесі культурологічного дослідження художніх творів;

- знання основних видів та функції компаративних методів культурологічного аналізу художніх творів;

- застосування критеріїв культурологічного порівняння художніх творів на елементарному, структурному та функціональному рівнях;

- знання соціальних чинників аналізу культурологічних процесів;

- вільне орієнтування в соціально-психологічних механізмах творчості та закономірності сприйняття художнього твору;

- використання психоаналітичних методів інтерпретації культурологічного феномена художнього твору;

- оволодіння основними методологічними засадами художньо-естетичного аналізу мистецького твору;

- вільне використання методів комплексного підходу до культурологічного аналізу художніх творів;

- вільне орієнтування у класифікації методів культурологічних досліджень;

- складання плану пошуково-аналітичної роботи у процесі культурологічного дослідження художнього твору;

- здійснення культурологічного аналізу історії втілення авторського задуму в художньому творі;

- здійснення культурологічного аналізу філософської концепції художнього твору;

- збирання, оброблення та узагальнення інформації про художній твір за допомогою дескриптивних методів культурологічного дослідження;

- добирання критеріїв та здійснення культурологічного порівняння художніх творів на елементарному, структурному та функціональному рівнях;

- визначення соціально-психологічних механізмів культурологічного

аналізу художнього твору;

- за допомогою психоаналітичних методів здійснення інтерпретації результатів культурологічного аналізу художнього твору;
- здійснення культурологічного аналізу художньої виразності, візуально-естетичної інформативності та композиційної цілісності мистецького твору;
- використання методики комплексного аналізу у процесі культурологічного дослідження художнього твору.

Комплексне використання різноманітних методів підготовки і здійснення культурологічного аналізу художніх творів сприяють **фаховій компетенції**, виробленню професійних умінь та навичок, а також розвитку творчих здібностей майбутніх фахівців у сфері прикладної культурології.

На вивчення навчальної дисципліни «Методологія культурологічного аналізу» відводиться 60 годин / 2 кредити ECTS.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни:

Вступ. Зміст і завдання курсу. Прикладний рівень культурології. Предмет, мета і завдання курсу «Методологія культурологічного аналізу». Зміст та навчальні особливості методологічної підготовки майбутніх фахівців з культурології.

Методи культурологічних досліджень. Поняття «методологія» та «метод» культурологічного дослідження. Класифікація методів культурологічних досліджень. Аналіз як метод культурологічного дослідження художніх творів.

Історико-філософський аналіз у культурологічному дослідженні художніх творів. Вплив історичних подій на авторський задум художнього твору. Історія втілення авторського задуму в художньому творі. Аналіз філософської концепції художнього твору.

Дескриптивні методи культурологічного дослідження

художнього твору. Дескриптивний метод як пропедевтичний етап аналізу художнього твору. Збір інформації про художній твір. Обробка й узагальнення інформації про художній твір.

Компаративні методи культурологічного аналізу. Елементарний рівень порівняння художніх творів. Структурний рівень порівняння художніх творів. Функціональний рівень порівняння художніх творів.

Соціально-психологічний підхід до культурологічного аналізу. Соціальні чинники аналізу культурологічних процесів. Соціально-психологічні механізми творчості та закономірності сприйняття твору. Психоаналітичні методи інтерпретації феномена художнього твору.

Художньо-естетичний аналіз мистецького твору. Аналіз художньої виразності мистецького твору. Аналіз візуально-естетичної інформативності мистецького твору. Аналіз композиційної цілісності мистецького твору.

Комплексний підхід до культурологічного аналізу художнього твору. Добір методів комплексного аналізу художнього твору. Практична реалізація комплексного підходу до аналізу художнього твору. Узагальнення результатів комплексного аналізу художнього твору.

3. Рекомендована література.

ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА

1. Барт Р. Избранные работы. Семиотика. Поэтика. – М.: Прогресс, 1989. – 615 с.
2. Введение в гендерные исследования. Ч. 2: Хрестоматия/под ред. С. В. Жеребкина. – Харьков: ХЦГИ, 2001; Спб.: Алетейя, 2001. – 991 с.
3. Гадамер Г. Истина и метод: Основы философской герменевтики. – М.: Прогресс, 1988. – 699 с.
4. Делез Ж. Логика смысла. – М.: Раритет; Екатеринбург: Деловая книга,

1998. – 480 с.
5. Деррида Ж. О грамматологии. – М.: Ad Marginum, 2000. – 312 с.
  6. Лавріненко Ю. Клярнетичний символізм / Ю. Лавріненко // Українське слово: хрестоматія української літератури та літературної критики ХХ ст.: У 3-х кн. – Кн. І. – К.: Видавництво «Рось», 1994. – С. 588–596.
  7. Лакан Ж. Функция и поле речи и языка в психоанализе. – М.: Гнозис, 1995. – 192 с.
  8. Леви-Стросс К. Структурная антропология. – М.: Наука, 1985. – 535 с.
  9. Лосев А. Ф. Знак. Символ. Миф. – М.: Изд-во Моск.ун-та, 1982. – 479 с.
  10. Лотман Ю. М. Статьи по семиотике культуры и искусства. – СПб.: Академический проект, 2002. – 544 с.
  11. Мухамеджанов И., Богуславская С. Теория культуры в вопросах и ответах: учебное пособие для студентов заочной формы обучения. - Оренбург: ИПК ГОУ ОГУ, 2007. — 149 с.
  12. Пол Гендер. Культура. Немецкие и русские исследования. Вып. 2. – М.: Изд-во РГГУ, 2000. – 309 с.
  13. Почепцов Г. Русская семиотика. – М.: Рефл-бук; К.: Ваклер, 2001. – 768 с.
  14. Рикер П. Время и рассказ. Т. 1: Интрига и исторический рассказ. – М.; СПб.: Универ. книга, 1998. – 313 с.
  15. Рикер П. Время и рассказ. Т. 2: Конфигурация в вымышленном рассказе. – М.; СПб.: Универ. книга, 1998. – 224с.
  16. Рикер П. Конфликт интерпретаций: очерки о герменевтики. – М.: КАНОН-пресс-Ц; Кучково поле, 2002.– 624с
  17. Руднев В. П. Философия языка и семиотика безумия: Избр. работы. – М.: Изд. дом «Территория будущего», 2007. – 528 с.
  18. Смирнов И. П. Смысл как таковой. – СПб.: Академический проект, 2001. – 352 с.

19. Текст как явление культуры / Г.А.Антипов, О.А.Донских, И.Ю.Марковина, Ю.А.Сорокин; Отв. ред. А.Н.Кочергин, К.А.Тимофеев; АН СССР, Сиб. отд-ние, Ин-т истории, филологии и философии. – Новосибирск: Наука. Сиб. отд-ние, 1989. – 194 с.
20. Флиер А.Я. Культурология для культурологов [Текст] / А.Я. Флиер. - М.: Академический Проект; Екатеринбург: Деловая книга, 2002. - 492 с.

ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА

1. Абрамович С. Культурологія : Навчальний посібник/ Семен Абрамович, Марія Тілло, Марія Чікарькова,; Київський нац. торговельно-екон. ун-т, Чернівецький торговельно-екон. ін-т. -К.: Кондор, 2005. —347 с.
2. Бокань В. Культурологія : Навч. посіб. для студ. вуз./ Володимир Бокань,; Межрегион. акад. управл. персоналом. —К.: МАУП, 2000. — 134 с.
3. Вовк Ф. Студії української етнографії та антропології. – К.: Мистецтво, 1995.– 199с.
4. Данилюк А.І. До питання про творчий потенціал масового мистецтва. // Художня культура: історія, теорія, практика. Зб. наук. статей. — Київ, 1997, с. 177-186.
5. Кормич Л. Культурологія : (Історія і теорія світової культури ХХ століття): Навчальний посібник/ Людмила Кормич, Володимир Багацький,; М-во освіти і науки України, Одес. нац. юридична академія. —2-е вид.. —Харків: Одісей, 2003. —303 с.
6. Покулита І. К. Соціальна природа жанру в контексті історичної динаміки мистецтва: дис... канд. філос. наук: 09.00.08 / Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. — К., 2004.— 219с.
7. Теоретическая культурология / Под ред. Разлогова К. Э. — М.: Рос. ин-т культурологи, 2005. — 624 с.

8. Федчик В.А. Модальність як комунікативна характеристика художнього тексту // Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми сучасних наук: теорія та практика –2006». Том 20. – Філологічні науки. – Дніпропетровськ: Наука і освіта, 2006. – С.38–40.
9. Чабан Н. Художня культура Італії. Епоха Відродження. // Мистецтво та освіта.-2001.-№ 1.-С. 53.
10. Чабан Н.І. Навчально-методичний посібник з культурології. – Херсон, 2007. — 206 с.
11. Чабан Н.І., Кравченко І.Ф. Формування вмінь естетичного аналізу творів декоративно-прикладного мистецтва старшокласниками // Таврійський вісник освіти: Наук.-метод. журнал – Херсон, 2005. - № 1. – С. 22-30
12. Шевнюк О. Культурологія : Навчальний посібник/ Олена Шевнюк. —К.: Знання-Прес, 2004. —353 с.

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання

У 9 семестрі студенти складають **екзамен**.

5. Засоби діагностики успішності навчання

1. Поточний контроль

Проводиться на кожному занятті. Оцінюється рівень розуміння студентом навчального матеріалу, вміння формулювати основні положення з теми та давати відповіді на питання, якість підготовки домашнього завдання.

2. Проміжний контроль

Проводиться по закінченні вивчення теми або розділу. Проходить у формі тестових завдань. Кожен студент отримує індивідуальне завдання. У процесі виконання тестових завдань застосовуються такі критерії оцінювання знань, умінь і навичок студентів:

100-90%	«5»
89-75%	«4»
74-60%	«3»
59-35%	«2»
34% та менше	«1»

3. Підсумковий контроль

Екзамен проводиться в 9 семестрі. Оцінювання завдань підсумкового контролю професійних компетенцій студентів здійснюється з урахуванням освітньо-кваліфікаційних вимог.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ компетенції студентів

Студенти самостійно опрацьовують навчальний матеріал до відповідної теми та протягом тижня виконують завдання модуля. За кожну правильну відповідь на тестове завдання нараховується 1 бал. За завдання творчого характеру на самостійне створення методичних матеріалів максимальна оцінка 5 балів. Опрацювавши матеріал розділу, студенти дізнаються про загальну кількість балів, яка свідчить про зарахування чи не зарахування їм роботи. Для того, щоб тему було зараховано, потрібно правильно виконати 70 % завдань.

Після завершення навчання студенти повинні оперувати відповідним навчальним мінімумом до зазначених тем та практичною підготовкою.

У процесі оцінювання відповіді студентів та виконання ними практичних завдань урахується:

- ❖ уміння послідовно й детально аналізувати мистецькі твори, використовуючи різні види культурологічного аналізу, альтернативність їх осмислення в методичному аспекті;
- ❖ відповідне володіння загальними поняттями методології культурологічного аналізу;

- ❖ навички творчого застосування вмінь аналізувати мистецькі твори різних видів і жанрів художньої культури;
- ❖ змістовність і правильність виконання завдань, чіткість і повнота відповіді, здатність поєднувати теоретичний матеріал із практичним його відтворенням.

Оцінка «5» (відмінно А) відповідає рівню компетенції — досконального або продуктивного. Студент виявив глибокі знання з методології культурологічного аналізу. Відповідь відзначається обґрунтованістю, логічністю, правильністю й точністю викладу теоретичного матеріалу, практичні завдання виконані правильно, грамотно. Може припуститись 1-2 неточностей у доведеннях.

Оцінка «4» (добре В) відповідає рівню компетенції — досконального або продуктивного. Студент виявив достатні знання з методології культурологічного аналізу. Відповідь відзначається правильністю й точністю викладу теоретичного матеріалу, практичні завдання в основному виконані правильно, грамотно. Може припуститись незначних неточностей у доведеннях.

Оцінка «4» (добре С) відповідає рівню компетенції — базовому або конструктивно-варіативному. Студент у цілому впорався із завданням, виявив достатній рівень знань із методології культурологічного аналізу, володіє знаннями щодо основних методів культурологічного аналізу, вміє послідовно відтворювати теоретичний матеріал, послуговується системою методів аналізу на практиці. Проте є порушення у послідовності викладання думки, у формулюванні певних доведень відчутна поверховість.

Оцінка «3» (задовільно D) відповідає рівню компетенції — базовому або конструктивно-варіативному. Студент впорався із завданням, проте виявив не зовсім достатній рівень знань з методології культурологічного аналізу, володіє знаннями щодо основних методів культурологічного аналізу, не вміє

самостійно здійснювати культурологічний аналіз мистецьких творів, у формулюванні певних доведень відчутна поверховість.

Оцінка «3» (задовільно E) відповідає рівню компетентності — елементарного або продуктивного. Завдання, поставлені перед студентом, виконані, але не в повному обсязі. Спостерігається поверховість знань, відсутня аргументація доведень. Відчувається не завжди вдалий добір методів та прийомів культурологічного аналізу, не розрізняється основна й другорядна інформація. Відповіді бракує правильності й точності викладу матеріалу.

Оцінка «2» (незадовільно FX) відповідає рівню компетентності — початкового або рецептивного. Більшість змісту відповіді не продумана, практичне завдання неправильно виконане або зовсім не виконане. Наявні прогалини в теоретичних знаннях. Студент не володіє знаннями про основні методи та прийоми культурологічного аналізу, у практичній роботі припускається грубих методичних помилок.

Оцінка «1» (незадовільно F) відповідає рівню компетентності — початкового або рецептивного. Студент не володіє базовими знаннями. Відповіді неточні й неправильні.

Навчальне видання

Чабан Наталя Іванівна

**Програма навчальної дисципліни
Методологія культурологічного аналізу**

Технічний редактор — Чабан Н.І.

Підписано до друку 03.05.2017.

Формат 60x84 1/16. Папір офсетний. Друк різнографія.

Гарнітура Times New Roman. Ум. друк. арк. — 0,58. Наклад — 50 прим.

Віддруковано з готових оригінал макетів у ТОВ «ВКФ «СТАР» ЛТД»

м. Херсон, вул. Петренко, 45,

тел.: (0552) 46-05-43, 46-05-35, 26-40-64

www.stardruk.com.ua